

Végelgyengülés

PUBLICISZTIKA - LXIII. évfolyam, 43. szám, 2019. október 25.

„...[M]int fellyül mondottuk, Doktor Fausztusz azon forgatá elméjét, hogyan szeresse azt, mit szeretni nem való, éjjel nappal azon töprenkedék, sas szárnyát ölté magára, s akará ég és föld minden fundamentomát fürkészni, mert kíváncsi és hívságos természete furdalton furdalta.”

Az említett sorok az 1587-es Faust-népkönyv *Hogyan idézé Doktor Fausztusz az ördögöt* című fejezetéből valók. Megjelenése indítja Faust szellemalakját útjára, melyen társai Marlowe, Goethe vagy Thomas Mann. A Faust-népkönyv Luther fellépése után jelenik meg a ponyván, írója protestáns lehetett: „Fáj, hogy az ördög engem pápának nem tön. És láta Fausztusz ottan hasonlókat, azaz főnnhéjázókat, kevélyeket, dagályosakat, magabízókat, kik evének, ivának, kurválkodának és fajtalanokodának, valamint az pápának és fajának minden istentelenkedéseit, hogy annak utána mondá: Azt hívém, én volnék az ördög disznaja, avagy sertése, de engem még nem eléggé hizlalt, mert ezek a Róma-beli disznók sokkal kövérebbek.”

A posztmodern történetben új szerződést kínál az ördög. Faust tovább élhet, ha minden tudásával, hatalmával és dicsőségével és szépségével őt szolgálja. A halhatatlan Faust „története” parabola, és nem csupán a tudomány föl szabadulása és a korlátok nélküli megismerés okán. Érvényes a tudomány műhelyeinek és szervezeteinek szabadságára is. Mutatis mutandis: a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) válaszút előtt áll: megőrzi tekintélyét vagy végleg meggyengül.

Tekintélye megőrzése azt jelenti, hogy folytatni tudja magas színvonalú tudományos munkáját; tagjai, levelező tagjai és doktori továbbra is a magyar tudományosság elitjét képezik. S képes ennek a tudományos tekintélynek a birtokában meggyőző és kellő súlyú bírálatot gyakorolni a megélnkülő és egyre harciasabb áltudományokkal szemben, melyek közvetlenül különösen a történettudományt, a nyelvtudományt és a közgazdaságtudományt fenyegetik, de áttételeken keresztül az egész tudományos élet komolyságát.

Megőrizhető tekintély vagy végelgyengülés. Vagy-vagy, ami meggyőződésem szerint elsősorban annak függvénye, hogy sikerül-e olyan új tisztségviselőket választani jövő májusban, akikben van kellő „elszántság, erő és akarat” az intézményhálózatától megfosztott, csonka MTA régi-új missziójának és stratégiájának megfogalmazására és megvalósítására. Az eddigiekből következik, hogy nem lehet tisztségviselő olyan személy, aki aktívan – közvetve/közvetlenül – közreműködött a csonka MTA létrehozásában. Gondolok itt a kormányhoz rendelt MTA-intézeteket finanszírozó Eötvös Alap létrehozására irányuló törekvések aktív szereplőire, röviden az „Eötvös13” tanács MTA- és ITM-delegáltjaira (összeférhetetlenségi elv); és az elmúlt évtizedek MTA-tisztségviselőire, akik minden érdemük elismerése mellett nem tudták megakadályozni, sőt időnként akarva-akaratlan elősegítették az MTA megcsonkítását (rotációs elv). A rotáció elve, Vizi E. Szilveszter, Pálinkás József és Lovász László elnökök sora után, annál is inkább indokolt, mert ha hihetünk az Eötvös13 tanács elnöke és tagjai különböző szintű, rendű és rangú megnyilvánulásainak, a bölcsész- és társadalomtudományok, ezen belül különösen a jogi és közgazdasági diszciplína, veszélyben vannak. Ezért aztán kiváltképpen indokolt lenne, hogy a rotáció elvének megfelelően az orvos, a fizikus és a matematikus elnök után bölcsész vagy társadalomtudós elnök következzenek.

A napokban egy Barcelonából érkezett kiváló tudós előadásának vetítését azzal kezdte, hogy megköszönte a meghívást. Láthattuk az első a képen a Magyar Tudományos Akadémiát jelképező ikont és a köszönetet az MTA Természettudományi Kutató Központjának. Mindez már a múlt. Az Eötvös13 „baráti” látogatásokat tesz, „béremelést ígér”, de nincs se alapító okirat, se szervezeti és működési szabályzat. Nem működik és

működtet, de rendelkezik: a volt MTA-intézetek nem használhatják az MTA előtagot, valójában birtokviszonyt, mivel az épületeket az MTA-tól „bérlí” a kormány. Ha az MTA Alkotmánybírósághoz benyújtott panaszát olvassuk – alkotmányellenesen.

(A szerző professor emeritus)